

Latweeschu Awises.

48. gaddagahjums.

No. 51.

Treshdeenā, tannī 17. (29.) Dezemberī.

1869.

Latweeschu Awises lihds ar saweem peelikkumeem maksa par gaddu **70 kap. fndr.**

Jelgawā pеesuhtoht. . . . . **1 rubl. f.**

zittur aissuhtoht ta lappa ween: **70 kap. f.**

elspediziјa: **19½ kap. f.**

pasta nauda: **10½ kap. f.**

pawissam: **1 rubl. f.**

Kas us sawu wahrdu apstellehs 24 eksemplarus, wehl weenu dabuhs fläht pawelti. Ja-apstelle: **Jelgawā** awischu nammā pee **Ianishevski**, Nihgā pee **Daniēl Vīnus**, teätera un wehmexa eelas stuhrī un pee **Dr. Buchholz**, leelā Aleksander eelā Nr. 18. Wissi mahzitaji, skohlmeisteri, pagasta walditaji, skrihveri un zitti tautas draugi teek luhgti, laj lasitajeem apghada apstellefchanu, laj usdohd skaidras pilnigas adreses un laj apstelle steigshus, ka jauna gadda eesahkumā nekawejahs un nejanzahs pеesuhtischanu.

Nahditajs: Ammata svehreschana. Daschadas sūnnas. Sūnna grabmatu-
rakseenkeem. Par ne-augligeem arglu-lohleem. Ilz seemašwehleem.
Semeceu jobki. Wisjaunatabs sūnnas. Naudas turgus. Labibas un
preshu turgus. Studdinachanas.

Ammata svehreschana.

„Es N. N. sohlohs un svehreju pee Deewa ta Wissu-
spehiga un pee Winnia svehta Ewangelijuma: ka es
gribbu un ka man peenahkahs ustizzigi un gohdigi kālpoht
keisariskai gohdibai, mannam ihstenam un dīsumtam, wissu-
schehligam leelam fungam un keisarim Aleksanderim tam
ohtram, wissas Kreewuwalts patwaldineekam — un win-
na gohdibas-kreksla mantineekam, tai keisariskai augsti-
bai, tam krohna-mantineekam un leelfirstam Aleksanderim
Aleksandera dehlam, — un ka man wissas leetās pade-
wigam buhs buht, lihds beidsamai affine-lahsitei pat sawu
dīshwibū netaupoht. — Es ar wissu sapraschanu, spehku
un eespehschana gribbu usturreht un aissahweht wissas re-
fles un wissus labbumus, kas peederr pee keisariskas goh-
dibas patwaldibas, spehka un waras, un kas jau irr no-
likti, waj wehl teek nolikti. — un turklaht ar wisseem
spehleem gribbu valihseht pee wissahm leetahm, kas kātā
weetā waretu leeti derreht pee keisariskas gohdibas ustizzi-
gas kālpochanas un pee walts labbuma; lihds kā tik da-
buschhu finnoht kahdu, keisariskas gohdibas labbuma aiss-
ahschana, jeb kahdu skahdi waj kaiti, — tad to ne tik
ween pee laika gribbu darriht finnamu, bet wissadā wihse
arii gribbu dīshtees to aissahweht un nogreeft; es kātru,
man ustizzetu noslehpumu zeeti fargaschhu, un to man us-
tizzetu un usliku pagasta-ammatu peeklahjigi un pehz tais-
nas apfinnaschanahs waldischhu pehz teem preeskharaksteem,

nolikkumeem un pawehlehn, kas jau irr nolikti, jeb kas
wehl ihpaschi us preeskhu ar laiku, keisariskas gohdibas
wahrdā man tiks dohti no manneem preeskheeleem. Es
neko pret sawu svehreschana un pret sawu ammatu ne-
gribbu darriht, nedz pats fewim waj manneem raddeemi
par labbu, nedz us draudisbu waj eenaidibu luhkodams,
bet tā turrefchohs un darrifchu, ka keisariskas gohdibas
ustizzigam pawalstreekam peenahkahs un peellahjahs, un
kā kātru brihd par to warru atbildeht preeskch D'Gewa un
preeskch Winnu pastara teefas. Tik teefcham, ka D'Gews
man laj palihds pee meesahm un pee dwehseles! Amen.“

Pa wisseem Baltisku guberniju pagasteem nu atkal
jauni pagastu waldneeki jau irr iswehleti. Zik esmu dsir-
dejis, dasch pagasts, kam zits par jaunu pagasta wezzako
peedahwojahs, laj scho zelloht, jo schis buhschoht kāl-
poht par māsaku lohni, scho padohmu nau peekahmis, bet
atkal irr uszehlis to paschu wihri, kas tannis virmos 3
gaddos pehz muhsu jaunu pagasta-liklumu uszelschanas,
bij mohzijees ar to jauno ammatu. Tā irr poreisi dar-
rihts; jo kur taggad pawissam zitti wihri irr iswehleti pa-
gasta ammatos, tur tee pagasti drihs juttih, ka tahs moh-
kas atkal zeltees no jauna tā pagasteem, ka teem jauni
zelteem pagastu waldineeleem. — Zits brihnisees par
scheem wahrdeem; bet laj tik apdohma, ka tee kreetnee,
jaunee pagasta liklumi mums wisseem preeskch 3 gaddeem
usnahza jo fiveschi, un ka semineeleem nau weegla, pa-
tihkama leeta, no eerastahm tehwu-tehwu pehdahm no-eet
un jaunu, ne-eerastu zessu usnemt. To gan deemschehl
muhsu tehwu semmitē brihscham effam peedishwojuschi, ka
behrii mahk atmest tehwu-tehwu labbus zellus un eerad-

dumus, un nesaprastas, jaunas leetas kahro, kas irr launias, bet tik no ahrenes spilid. — Bet kad kahda jauna leeta irr jo labba, tad pee mums jo gruhti isdohdahs to ewest laudis. Muhsu jaunee pagasta likkumi pateesi jo labbi, un laj nu jau 3 gaddi pagahjuschi, kamehr tee irr ewesti, tomehr wiani wissur wehl neteek saprasti. Par prohvi: pasihstu weenu pagastu, kur laudis wehl nemahk isschikt tohs runnas-wihrus jeb runnatajus no teem pagasta weetneekem, un par brihnumu zaurus trihs gaddus tik tee haimneeki sawus 4 weetneekus gan zehlufchi, bet tee 16 kalpu- un wasslineku-runnataji, sawus 4 weetneekus nezehlufchi, paschi zaurus trihs gaddus usluhkojuschees par weetneeku-pulku; tad tee 4 haimneeki-weetneeki ka jehrini ar to bijuschi ar meeru un dorrijuschi ka tee 16 wihi, kom nekahds spahks ihsti nau, teem pawehleja! — Zittas weetas atkal ikgoddus wissi pagasta weetneeki tikkuschti zelti no jauna, jeb schu tik 3. daska no jauna zetta ma. — Tee pagasta wezzakee, kas preeksch 3 gaddeem uszelti, no eesahkuma arri wehl tohs jauno habs likkumus ne-warreja saprasti, un fchohs 3 gaddus tadehk zaurim pahrzeetuschi, ka kahdu mahzamu laiku. Tadehk winni, us ohtreem 3 gaddeem zelti, to leetu jau finnatu strahdahdtauds labbahk, ne ka lihds schim. Bet kur taggad tahdi wihi zelti par pagasta wezzakee, kas lihds schim tahdös ammatöös nebijuschi, tur pateesi pascheem un pagasteem tahts mohkas zeltees no jauna, jo tapat atkal wiss jaemahzahs no jauna. Bet kur tee lihdschinnigee wezzakee atkal irr uszelti us 3 gaddeem, tur schee pawissam waldbahs 6 gaddus no weetas; tur warram zerreht ka 6 gaddu starpä laudis wiszaur buhs apradduschi ar teem jauneem likkumeem. To wehl jo wairahk warram zerreht, jo no teem pagasta weetneekem ik gaddus ta tresha daska arri pateesi teek atlaista, un kur eespehjams, jauni wihi teek eezelti; jo tahdä wihs drihs wiss pagasts eepasihfees ar teem jauneem likkumeem un waldischanas darbeem. Bet kur lihdschinnigajs pagasta wezzakajs buhtu bijis jo nederrigs, tur tee pagasti prahktigi irr dorrijuschi, kas weenu no teem lihdschinnigeem pagasta preekschneekem iswehlejuschi par jauno pagasta wezzako; jo schee wihi tannis 3 pagahjuschi gaddos arri jauzik nezik eepasinnuschees, ar teem jauneem likkumeem.

Bet nu Jums jauni iswehleteem pagasta waldneekem wehl it ihpaschi weenu wahrdinu gribbu teikt. Drihs pehj jaungadda Juhs sawa mihlä basnizä stahweseet altara preekschä; rohkas pahehlufchi pret debhesihm Juhs swehreheet preeksch DEgewa un preeksch draudses. Apdohmajeet, ko Juhs tur darrisheet. Preeksch Jums es schoreis tohs ammata-swehreschanas wahrdus sche esmu lizzis nodrukkaht, ka loj Juhs tohs ar apdohmu warrat islahti mahjas, pirms mahzitajis altara preekschä Jums tohs issaulks preekschä, un Juhs tohs wahrdi pehj wahrdi issaulkset vakkat. Schee wahrdi lihds schim tik irr dsirdei pee altara, pee paschas swehreschanas; bet nekur nebij laffami,

tadehk dasch labs swehreschanas wihs pats ihsti nau finnajis, ko wihs ihsti preeksch altara irr opföhlijis. Tod Juhs swehreschanas wihi un Juhs swehreschanas wihi, patapeet, paglabbojeet scho lappiu un islaheet brihscham tohs swehreschanas wahrdus, ka loj Jums arween stahw preeksch azzihm, ko Juhs effat fohlijuschees. — Wai tam, kas tihschä prahktä nepateesi swehre! — Wai tam, kas tihschä prahktä pahrkabpä sawu swehrestibü! — Tas irr nolahdehts! — Tadehk lassi tohs ammata-swehreschanas wahrdus, apdohma tohs ar luhgschonahm Deewa preekschä un tad eij vee altara un swehre nu. Bet pehzahk atkal ne-alsmirtsi, ko tu effi swehres; jo to fohdibu tu ne-uykattisi no sevis.

G. V.

Daschadas finnas.

No celshemmehm.

No Rihgas ta behdu finna naht, ka 9. Dezemberi tas nezik ilgi ewests Gertrudes basnizas mahzitajis Otto pepeschi nomirris zaur schlaku.

No Pehterburgas. No fchi gadda 1. Januära lihds 1. Oktoberim wissi Kreewusemmes dselszelli irr eenehmuschi 49,752,506 rbl.; no fchihs naudas waldbahs dselszelli irr eenehmuschi 5,912,761 rbl. Behrnajä gaddä schinnis 9 mehneschööd tee dselszelli 9,838,554 rbl. masahk eenehmuschi.

— Par kolera fehrgu Kreewusemmē raksta: K i w a no 5. Oktb. lihds 29. Nowb. 115 slimmi us slimneku nammeem westi, 63 no scheem nomirruschi; zittös nammös nomirra 59 laudis. Tulä no 6. Nowb. nekahdi laudis wairs nau fasirguschi ar scho slimmbu. Orelä no 5.—27. Nowb. 92 laudis fasirguschi un 45 nomirruschi. Retschiz ä Minskas gubernija lihds 29. Nowb. 21 laudis fasirguschi, 17 nomirruschi. Virjatin opriki Poltawas gubernija lihds 12. Nowb. 4 laudis fasirguschi, 3 nomirruschi. Arri Pehterburga weens saldatas ar kolera fehrgu nomirris.

No Dona kasaku semmes raksta par gauschi niknahm slimmbahm: zittös zeemös Doneza aprinksi wissi masi behrni appaksch 7 gaddeem irr nomirruschi ar kaku slimmbu un fcharlaku. Weenä draudse (no 1500 dwehselehm) no pirmaja Mai lihds tuggad 152 behrni ar fcharlaku nomirruschi. Tapat arri finno no zittahm weetahm.

No Maskawas. Pilsehta waldbahs zellu-ministeri Strogonow irr luhgusi, loj drihs par to gahda, ka dselohges us Maskawa tohp westas par Dinaburgu un Wittebsku, jo Maskawa newarroht palikt bes apgaismoschanas zaur gasi. Ministera kungs effoht atbildejis, ka par to gahdahs, ka Maskawa atkal drihs warrehs dabuht tahs waijadfigas dselohges.

No Wilnas. 24. Nowemberi no postes namma weena pakkite 2 rbl. wehrtibä un 5103 rbl. irr issagli. Dohma, ka weens no postes laudihm effoht tas saglis, jo pee

winna irr atradduschi 4390 rbf., bet wiñsch wehl falkoht, ka fchi nauda pañcham peederroht.

No Irkutskas raksta, ka Baranow lunga 800 strahneeki netahl no Olekma uppes isgahjuschä wassarä 100 pudus selta ilmasgajuschi. Rahloschä wassarä gribb strahdahrt ar 3000 darbneckeem un zerre dabuht 1000 pudus. Ta weeta, kur nahlamä wassarä seltu masgahs, effoht labbaka par wissas pañales selta weetahm, ne Sibirijs, ne Kalifornija, ne Australija nekahdä zittä weetä tik dauds selta newarroht atraft.

O. P.

Pehterburgä pee walts-bankas pehnajä 1868. gadä falschu kredit-bilketu (papihra naudas) daschada leeluma 151,291 rubuli nodohki; starp fchihm bilketehm jau bijuschas falschas no tahs jaunahs (1866. gadda) nesen laudis islaistas surtes par 88 rubuleem, un prohti: 3ju un 10-rubulu fcheinies.

— 3. Novemberi waldiba powehlejusi kalt jaunu fuñdraba un kappara fihku naudu: fuñdraba 48tahs prohwes par 6 milj. rubulu un kappara par 3 milj. rubulu.

Muhfu Rungs un Keisars Jenifeiskas mahzitajeem dahwinajis 3000 rubulu par atlihdsinashanu tahs skahdes, ko tas beidsamais, nesennejs ügguns-grehls pee winnu basnizahm u. t. j. pr. padarrijis.

Lassitaji jau sinn, ka Bucharijas emira jaunakajs dehls irr atbrauzis uñ Pehterburgu pee muñsu augsta Keisara. Pehterburgä buhdams tas prinjis tur apmekle tahs daschadas skohlas un teizamas eeriktes. Ta orri 13. Novemberi lihds ar wisseem saweem pawadoneem wiñsch bijis mehmu un kurlu zilweku skohla; prohmeedams skohlas waldineekam eedewis 100 rubulu par fchinkli preefch winna audsekneem.

No Bauskas pusses, 6. Dezemberi. Ka jau tannis pehdejös gaddös wiñnotak pee mums fliktas seemas irr bijusches, ta hoda pat nelaime arri irr fchogad. Gan newar-ram sazzib, ka lihds schim no seemas wehl it neka nebuhtum redsejuschi: irr fallis un fñidüs; bet taggad no wissa ta jaukuma mas kas irr atlizzis. Pirma sneega frehpa uskritta 22. Oktoberi, bet pehz diwi nedekahm pahrwehrtahs par uhdeni, un bes tam wehl diwi reis as bishkis sneega puñchkoja muñsu klojumus, bet ohtrå waj treschä deenä atkal sawam virmajam brahlim dewahs pakkal; isgahjuschä naakti uu uskritta bessala fahrt, — redsehs ka ta isdohfes. Leddus pa diwi reisahm uppës bij nostahjees, bet taggad retti kur wehl irr redsams. Salla mums arri ka peenahkähs irr bijusi (Novembera eesahkumä un wehl daschu zittu deenu falla lihds 5° un zittu naakti 9°), bet ko tas lihds, kad winna sawam preettineekam, tam filteriam, tik lehti zessu greesch; jo kad fahdu laizinu no weetas zif nezik irr fallis, tad atkal irr flakt 2—3° filteriam ar smalku leetutinu un ispoñsta pawissam falla puhlinu. Däscham labbam luste usnahza, ar kammanahm waj rogguhm pa to pañchu bishkli sneega pañchluhkt; sinnams, tad pahtagai to waijadseja atlihdsinah, ko sneegs bij paradä. —

Ka schehligs Deewës täpat muñsu ka arri zittu mallu tihru-mus schogad' jo baggatigi ar augleem irr apdahwinajis, arri no ta warram nomannih, ka wissa labbiba ne ween muñsu masä Bauskas pilsechtä irr dauds lehtaka ne ka pehri' un aispehn', bet arri Nihga un Felgavä. Tikkai galla irr stipri dahrgaka ne ka pehri'; jo schogad' rets kas sawu lohpinku gribb isdoht, jo barribas wisseem irr deewegan, ar ko par seemu ismitinaht; — kas tad nu wehl pahrdohd, kas arri pagehr gruntigu tirgu. T.

No ahrsemmehm.

No Wahzemmes. Bruhfchu Lehnisch Wilhelm gashi irr preezajees par to, ka muñsu augstais Keisars winnam irr suhtijis Geörga ordeni, un gribbedams pateizigs buht wiñsch muñsu Keisarim irr suhtijis Bruhfchu augsto ordeni „pour le mérite“ (preefch nopolna).

— Bruhfchu landtags waldibu bij preefjis, waj fchi nedohfchoht nekahdu atbildechanu par to naudu, ko fchi Lehninam Geörg un Hessenes kurfirstat atnehmuñi, kad fchee pret Bruhfchu walsti zehlahs, jebfchu par naudu ar winnu bij falihguschi. Waldiba atbildejusi, ka par fchokungu manu landtagam atbildechanu nau jadohd, jo winni newalda par fchokungu naudu preefch Bruhfchu walstlahdes, bet preefch teem 2 fungem. Tad irr redsams, ka Bruhfchu waldiba scheem 2 nozelteem fungem atkal to naudu atdohs, kad winni no fawa neprahliga eenaida pret Bruhfchu walsti atstahj.

— Landtags irr apstiprinajis wissus jaunus likkumus, ko finanz-ministeris Ramphausen nammam preefchä lizzis, ka ar teem walts paradeem jadarra, prohti ka isgaddös tik dauds ne-islihdsinahs ka lihds schim, jo ne-effoht tik dauds naudas. Arri fungu nams to likkumu peenehmis. Preefch seemas-swehikeem landtags wehl beigs fpreest par wissahim walts naudas leetahm.

No Austrijas. 3 Dalmazijas zeemi Mokrine, Mojdez un Stefan, kas arri pret waldibu bij zchluschees, taggad atkal waldibai padewuschees. Dalmazijas stathalters un kommandants Wagner no Keisara atpakkal faults un winna weetä Fluk v. Leidenkron par stathalteri zelts.

— Landtagä finanz-ministeris fazzijis,zik flikti eet ar Austrijas naudas leetahm. 1870. gaddä zerre eenemt 295,000,000 gulschu, bet isdoht waijadsehs 320,700,000; tad nu wiñneem peetrhks 24,300,000 gulschu.

— Kad Austrijas walts-rahti atdarrija, tad 8000 darba wihru bij fanahkuschi tann plazzi preefch landtaga namma un nodewa ministeru presidentim gräf Taaffe weenu luhgshanas grahmatu, kur preefch feliw un wissas walts vraffa daschadas brihwibas. Ministeris teem darbneelu suhtiteem fazzija, ka winnam fchi sapulzeschanahs nemas nevalikloht un effoht pret wisseem likkumeem; tomehr wiñsch apsoñlija, fchokungu luhgshanas grahmatu arri teem zittem ministereem preefchä list. Nekahdi nedarbi pee fchihis darbneelu sapulzeschanahs ne-effoht notifikuschi.

* **No Enlandes.** Irlandeeschi arween irr nemeerigi, ta ka waldibai gauschi jasargajahs, ka dumpis tur ne-iżżej-lahs; tapchż winna dasħas weetās tur saldatu pulkus fuhtijusi.

— Enlandes parlamente irr fafaukt u 8. Febr. 1870.

No Franzijas. 8. Dezemberi, tannī deenā, kād to konziliju Rohmā atdarrija, Marsette zitti nammi wakkarā bij apgaismoti. Par to dauds lauschu dušmojahs, kahdi 1000—1500 laudis gahja zaur pilsehta eelahm un darrija leelu troħfni pee teem apgaismoteem nammeem un pee erzbiskapa un pee Jesuitu nammeem, beidsoht arri fadujsja kahdas pilsehta laternes. Polizeja 60 laudis irr apzeekinajuſi.

— Arween wehl par to runna, ka Keisarim wajjadse-schoht atlaist fawus ministerus un zittus winnu weetā is-redsees. Laudis arri jan gribb finnahn to jaunu ministeru wahrdus, prohti Daru un Ollivier.

No Rohmas. No teem 1044 biskapeem un zitteem garrigeem kungeem, kas driħst nahlt u konziliju, lihds 15. Dezemberim 762 bij atnahkufchi. — Febchu dauds no ta nedabu finnahn, ko tee fanahkufchi biskapi runna, to mehr rāhdahs, ka ta weenprahiba nau wiffai leela. Bahwets gan labpraht gribb, laj konzilija nospreesch, ka pahwesta spreedumi effoht bei wainas un pilniga Deewa pateesha, bet dauds biskapi tam wehl pretti turrotes.

No Italijs. Ne āpelē dasħadi laudis no mallu mallahm bij fanahkufchi un u fawu roħku gribbeja tur-reħt weenu konziliju pret Rohmas konziliju. Bet polizeja drihs scho konziliju aiseedsa, jo oħra ja-eeshanā zitti laudis effoht falkufchi, ka Franzijas Keisari buhs nokaut un republiku zelt Franzijā.

No Spanijas. Giadini Italijs kehninu wissadā wiħse gribboht aprunnaht, laj Genuas herzogam weħle palik par Spanijas kehninu. Bet Sakħu kehninsch Johann fawwnej meitai, tai Genuas herzogenei un printseha mahtei, grahmatu laidis, laj fawu deħlu nelaish u tħadu nemeerigu semmi, un schi arri gribboht klausħi u fawa teħwa padohmu.

No Kubas raksta, ka teem dumpineekeem eimoħt flikki, neweens pilfeħts wairi ne-effoht winnu roħkās; winni arri isdsħi no Guaimaro pilsehta, kur fawu waldibu bij geħlu fuchi.

No Egiptes. Leffeps fungo no lord Clarendon grahmatu dabujis, kur waldbas, kehninen un Enlandeeschu wahrdā winnam wiċċu lami weħle, ka Suezes kanali tik labbi pabeidsis. Leffeps scho grahmatu Keisarim Napoleōnam fuhtijis un schis winnam lizzis fazzih, ka ar leelu preeku redsoht, ka wiċċi laudis Leffeps funga leelus durbus atfihst. — Enlandeeschi paprekkx Suezes kanalim bij leeli prettineeki.

— Wihżekehninsch it paemmig iż-żorr iż-żorr pebz sul-tana prahha un eefħoħt arri u Konstantinopoli.

No Kihnas. Enlandes suhtitajis Pekinā irr rakstijis, ka Kihnas waldiba swesħahm tautahm weħl warraħ oh-ħtas għibb atdarrħiħ ne ka lihds f'hem. Tomehr winna weħl negħribb weħleħt, ka swesħi laudis Kihna driħkst apmetsees, kur f'chein patiħk, jo waldiba biċċa tħalli, ka tee swesħħi ap-speedihs.

O. P.

Sinna grahmatu rakstneekem.

Latweeschu draugu beedriba sawā fapulżej tannī 10. Septemberi 1869 spreeduse goħdamakħas iſ-foħliħ par tahm wislabbakojahm appalscha peeminnetahm grahmatħam, ja kas nospreestā laikā buhs farakstijis un Latw. draugu beedribas presidentim A. Bielenstein mahzitajam Dohbeli peesħħi, un ja pahrspreeschohħ par labbu atraddihs.

1) 50 rubuki f. malkasim par teem wislabbak-jeem tizzibas iſ-skaidro f'sħanha s-fahsteem, kas skaidra wallodā rakstti rahda: a) ar ihseem wahrdeem kristigas basnizas noti kumus no paċċha eesħakuma lihds Luthera laikeem un to teizamu wiħru darbu, kas preeksx Luthera puhlejushees tizzibas skaidribu fargħaqht un no jauna pajżel; b) ka Luthers ar Deewa valiħġu. Deewam par goħdu sawu darbu padarrijis un ka Luthera mahziba u muħsiga Deewa wahrda pamattu grunteta; c) tè arri ja-isskaidro, kahdās mahzibas Luthera tizzibar ar zittahm tizzibahm nesa-eet un jaftahha, ka Evangeliuma mahziba muħsu semm ċeħaknoju sees; d) schi grahmatu jara kħsta ta, ka winna preeksx skohlas wajjadibahm derr, un ka to weenā seemā 2 jeb 3 stundas pa nedelu skohlas behrni jeb eefweħtijami behrni warri isseet zauri.

2) 15 rubuki f. soħlam no Zelgawas loħpu fargħħanas beedribas pusses par tahdu grahmatu, kas geld iħpa schi behrnu wezzakeem un audsinata jecem un ġiem skaidri parahda: a) kahd's greħks, negħodis un dweħseles pohxs zilwekkam irr loħpus mohžiħ; b) ka loħti wezzakeem jaruhnejahs par fawwnej behrnejem, laj-ne-eroħn firdiżżeekib, loħpus, putnus mohžoħt.

3) 10 rubuki f. soħlam aktal no Zelgawas loħpu fargħħanas beedribas pusses par tahdu grahmatu, kas iħpa schi behrnejem faprohtama un geldiga un kas ir-rahħ steem, ir-ar mahzibu rahda, kahda bes-deewiba ta irra id loħpus mohžiħt.

Abbi schihs grahmatas laj-nan tikkai tulkotax no Wahżiemmes raksteem, bet laj-zik no teem warraħu smelji, jele peepass muħsu semmex un lauschu d'sħiewi, eeraħħahm, tikkumeem un netikumeem.

Vec wiċċahm trim grahmatħam labbi weħra jaleek, ka rakstneek is-sallodu neważjina bet ta' raksta, ka iħxi Latweetis runna.

Nr. 1. Latw. draugu beedribas presidentim buktu ja-pesuha lihds Mahrtineem 1870. gadda, Nr. 2. un Nr. 3.

jele Zehkaupu laikā lihds August mehnescha eesahkumam.
Dohbelē, 1. Novemb. 1869. A. Bielenstein.

Schi finna mannim tīk kā atnahza rohkās tānni 3.
Dezemberi, tadehl agrahk to nespēju eelikt Latv. Awises.
Latv. Aw. redaktors.

Par ne-anglīgem augļu kohfeem.

III.

Bet kahdus kohlus loj gan stahdam? — Obsoli, obšči, skahbarschi, behrī, leepas, klawas un wehl zitti tahdi irr wisseem pasihstami kohki, kas deewsgan to dabbu puščko un kam zeeta malka preeksch daschahm moħju leetahm irr derriga; bet zīk gaddus tahdam ja-aug?! — Retti kahds, kas tahdu kohku stahdījs wehl fawā muhschā no ta kahdu labbumu fagaidihs! Laj kohpjām un tau-pam zīk warredami ir šehōs, bet it ihpaschi, loj ne-apnīhstam ruhpetees par auglu-kohku audsinašchanu un kohpschanu. Schēe ween irr tee, kas mums iħsti derr par svehtibū un kas muhsu puhlinu jau mums, un wehl jo wařrahk muhsu behrneem un behrnu-behrneem baggati atlīhdsinahs. — Pilsehtu un ir daschi muischi dahrneeki labbi audsetus auglu-kohlus pahrdohd. Aisputtes dahrneeks Henning k. kohpj kahdus 50 tuhksfotħus. Telgavā Waldowsky k. wehl dauds wařrahk, bet tur arri kohzini maksa 40—60 kap. gabbalā. Gan leela nauda preeksch nabaga wiħra; bet zīk dasch rublihs par tabaku un zittahm neeka leetahm toħp iſteħreħts! — Kad kahda dahrnekkohpeju beedriba, us semmehm kahdu semmes gabbalu uohmajuse, tur eetaisitu kohku-skohlu, kur tikai iħstī pasihstamas un derrigas anglu-surtes audsetu, tad poħtetu kohzinu ir par 20—25 kap. gabbalā warretu pahrdohd. Laj gan kohku stahdi, feħħlas, poħteħħana un wissa apkohpschanā malfatu deewsgan naudas, tas us semmehm strahdneeki, semme, meeti un zittas tahdas waijadfigas leetas jo leħtas ne kā pilfeħta; tad toħmeħr wehl buħtu pelna it labba, teem kas gar tahdu darbu puhletohs. Us 1 puħraweetu masakajs lihds 8 tuhks. Kohzinus warr fästahdiħt un usaudsejt. Kad nu eeksjb 5—6 goddeem kohls usaug un no skohlas warr tapt iñnemt; tad gan nu kahd leħti oprehkinohs, zīk pelnas katra gadda tahds semmes gabbals atmett. — Ir kahds pahrtizis dahrneeks, jeb zits kahds kohku miħlotajis tahdu kohku-skohlu warretu eetaisħt; bet weenam buhs jo gruhtahk kohlus pahrdohd, iħstī derrigas surties iſſekkirt un fawahkt. Tāpat tam arri kahd kohku pizzejs ne-ustizzeħs un winna mantu tā par pilnigu ne-eeraudsihs, kā kad kahda beedriba fawu waħru un flawu preeksch tam liku kħħla.

Wehl oħħes taisns zelsch angļu-kohku augħschanu pa-skubbinaħt, iri schis: Kad kahd pagasta un draudses skohlmeisteris eetaisitu masu kohku-skohlinu, tur behrneem ee-mahżidams kohzinus poħteħt un apħoħpt, un wehl, kad

kahd behrns no skohlas aiseħdams kahdu kohzinu dabutu par skħink, ar to apuemschanohs, ka to kohku parejji kohpschohti un fawā laikā skohlmeisterim par kohka augumu, augelem u. t. pr. finnu doħschoht; tad redsehs ar kahdu preeku behrni jau augħdami kohkus kohps un fawā dīħwē toħs stahdihs, kur ween spħxs. — Tadehl zeen-jami skohlmeisteri! Juħsu rohkās schis labklahsħanas awotinħi stahw, ka schis skaidrajs dabbas-preeks behrnu fidis eesaknojħas, tad stuħrgħolwiba fuđdihs, kas newainiġu kohku eekappa un tam larrus noloush. Es un kahd prahħtis dahrneeks Jums pee schi darba palihgu un padohmu labvrot b-neegħi, un tahdu grahmatinu, kur ouglu kohku audsinašħana mahżita, jau gan leħti warrefit pa-għadha.

Us seemassweħħtkeem.

Mihli awišchu lassitaji, wiċċairahk teħwi un maħtes! Seemassweħħtli irr klaht, tee sħeħħtli, kur it ibvaħshi preeks inu ms teek fluddinahs un eedoħts. Man rahdahs, ka ikkatriam zilweħam schinni laikā fid-siġħa waijadsetu degħi, arri zittein preeku darriħt. Deewam un zilwekeem, svefħeem un raddeem, leeħem un maseem. It ihpaschi teem maseem, teem behrneem preeku darriħt irr weżżeen eraddums, un Wahżiemm īn dauds zittas semmexx retti namis toħp atrast, kur sveħħta waħkarā egħiex netohu użżelta, un ar gajixhahm svezzitħem pufċħlota wisseem par leelu preeku. — Iepee miħleem Latwej scheem to wehl ne-esmu redsejjs nedu d'sirdejjs, un tapebz juhs għibbetu luħgt, miħli teħwi un maħtes, darrext fawceem behrneem un few pashiem scho leelu preeku. Egħiex jums aqg pashħa seħtmallā; waħxa svezzes ikkatria pilseħħta dabu ġammas, gabbalini no pirksta garxuma janogħiesħ un us farru gallex japeeliħyp. (Masaj eglitei svezzes par 20—30 kap. peeteek). Kahdus abħolus no waħħas wehl atraddi, ko skur tur preeħ farreem warr pesejet, tikk pat arri pahperku kħles (ko it leħti warr zept; beidsoħt mahżu, kā jadarra.) Un kad juhs, miħli wezzaki, tad weħl behrneem waijadfigas un geldigas leetas — kahdu drehħas gabbalu, kürpes, lakkatu, kahdu grahmatu, taseli u. t. j. pr. appakħi kohka leezeet, tad teem behrneem tas buhs gaħschi patihkam, un jums un wiñneem tahds preeks buhs, ka doħmaju, juhs us preeksu sveħħtu waħkaru newarrefset waies nofwiunħi bes-egħliet ar-ppohsħahm svezzitħem.

Rezepts preeksch pahperku kħħek.

1 % sħirupa toħp fildiħts un ar 1 % miltu — waj biħdeletu rudsu waj kweeschu miltu — fajjalik; tad preeħ 1 teħjx karotti pottasche, ko dabu ikkatria aptek; tur tikk japeeminn, ka to pottaschi jaleek iſkütt druszin uħdeni jeb spietā. Tā ta miħħla fil-tā weċċa warr stahweħħt kahdu deenu; tad winnu labbi apħiż, tā plahnu kā pirkits isrulle un ar wiħna glahsi iſspesħi masas kħķiles. Toħs pannu, kas ar miltem pappreħi kħa aplaistit, usleek un

eelsch krahnes zepp, kur balta maiše jau iſzeypuſt. — No weena *u* dauds kuhku gan wehl nebuhs, bet kad 3 *u* nemſi, tad labba teſfa buhs. Leelu naudu ſchihs kuhkes nemakſa un tomehr irr gahrdas un ſmekligas.

Weena saimneeze.

Semneeku johki.

Daudsreis pateesi leetas noteck, kahdas zilwekeem ne ſawu laiku newarretu cenahkt prahktā. Schis ſtabſtinch ſowem laffitajeem weenu tahdu notiſkumu zels preeſchā.

Tas bij 1849. goddā. Kahdā brangā Wahzemmes zeemi ſemneeks dſihwoja, kas par wehrminderi bij eezelts ſmukai gohdigai un baggatai meitenei, kas jau nahza tannis gaddōs, ka warreja fahlt prezzeſees.

Tas wahrds "wehrminderis" jeb "pehrminderis" woj "vohrmunts" laikam buhs nents no ta Wahzu wahrda "Vormund", kas us Latviſki riktigi pahzelts ſkann: "preeſch mutte", un ne-apſihme wiſ, ka winnam vee maltites ta labba ko tam nepee-auguſcham behrnam preeſch jeb no muttes atraut un paſcham ehſt, laj gan arri tahdu netruhkf ſas pee wehrmiudera buhſchanas nemekle zittu neko, ka ween ſawu paſcha lobbmu. Tas ammats arri ne-apſihme, ka winnam preeſch teem, kam winsch par uſraugu zelts, wiſfur un weenadi ween buht runnahit un gohdaht, bet tiſ ilgi ween. Kamehr tas behrns nobl pilnōs gaddōs. Ir tad wehrminderis turklaht nedrihkf tā ſtrahdaht, it ka tam behrnam paſcham nebuhtu nekahdas rekteſ. Ihpaſchi uſ ſcho beidsamo wihi muhſu minnehts wehrminderis ka kahds warmahka waldijs un darrija, ar ſmukko brango un baggato Babbinu, tā ka nabadsitei tiſ bij jadarra, fo ween ſchiſ pawebleja.

Bet pee prezzeſchanahs tas tā uſ pawehli un kommandi ne-eet un tam tā arr nebuhs eet; jo ſchi irr ſawee-noſchanahs, kas pagehre ka weens ohtru zeeni un mihele, un to neweenam ne ſawu laiku newarr pawehleht, weenu zilweku zeeniht, kas ſmahdejamis, un weenu miheleht, kas reebigs.

Babbina arri ſleppen ſawā jaunā firſnīa weenu gan miheleja, bet ſchiſ bij kahdas nobaga atraitnes weenigajis dehls un derreja par labbu preeſchfūbmi wiſſeem jauneem puſcheem zeemi. Bet Babbinas wehrminderis ſcho jauno zilweku newarreja eeredeht, tadeht ka winnam bij zittahds nodohms ar Babbinu; un ta meitene, kas bij uſauguſe ap-paſch ſawa wehrminderia ſeeto prahtu, ne-eedrohſchajahs pret to ſazeltees.

Bet wehrminderia paſcha nodohms bij ſchahde: Winsch Babbinu gribbeiv ſaprezzeht ar weenu 50 gaddus wezzu atraitni, kam paſcham behrnu gan nebij. Waj ſhee diwi ka draugi ſawā ſtarpa to leetu norunnajuſchi, jeb waj kahda labba dalla no Babbinas mantotas baggatibas no atraitna bij eefohlitu muhſu teizamam wehrminderim par algi, par to taſ dohmas un runnas zeemā bij daschadas,

laj gan wehrminderis pats mehdsa foziht: "Par welti pat nau ne nahwe, jo ta pagehre to dſihwibu." Bet uſ to leetu wiſſi zeemeſchi bij weenā prahktā, uſ kahdu wihiſi ween warredami, to ifdarriht, ka ſchiſ wezzajis blehdis Babbinu nedabutu par ſeewu; jo winsch bij nekreets ſihkſtuls, plehfigs un zittadā wihiſe nelabbā ſlawā un tadeht zeemeſchi winnu newarreja eeredeht.

Papreeſch ſchi leeta ſtarp atraitni un Babbinu bij tiſ kluffu un ſleppen notiſkuſe, ka neweenam taſ dohmas nebij prahktā eenahkuſhas, ka wezzajis atraitnis ar ſawahm ſirgdamahm azzihm warretu luhtotees uſ Babbinu un winnas mantahm. Wehrminderis to nabaga meitenei bes no-rimſhanas bij mohzijis un haidijis, ka winnai, ja meeru gribbeja panahkt, tas "Ja" wahrds paſchai negribboht bij ja-iſſakka. Bet nu zeemeſchi paleek uſmannigaki; jo Babbinas ſarkane rohſchu waigi paleek bahli, ſpohtschahs azzis arween pilnas affaru un behdigas, ta ka kahds warreja nojeht, ziſ tahtu jau taſ leetas warreja buht. Bet nabkoſchā ſwehtdeenā winnas waigs no jauna atſpihdeja preeſkā ſmaididams, it ka ſaulite, kas ar warru zaure padebbescheem iſlauschahs, jo mahzitajis winnas uſſauza pirmoreis. Kad zittahd ſeihahm kahds pahris tiſka uſ-faults, tad kahdis ſabahſa ſawas galwas kohvā un zits zittahd ko pee aufs paſtahtſija, bet ſchoreis jau bij gandrihſi tiſ taht, ka wiſſi klausitaji rohkas gribbeja ſafif it ka pee kahdas nelaimes. Bet weens ſehdeja bahls ka lihkiſ un raudaja par paſpehlelu dſihwibas laimi un preeku, un ſchiſ bij taſ atraitnes weenigajis dehls, kas Babbinas miheleja.

Winnā draugi, kas to leetu ſinnaja un taſ affaras winna azzis redjeja, cepuhta winnam ausi: „Effi meerigſ, Jeklab, wehl wiſſahm deenahm gals nau klahit un tawi beedri towi ne-atſtahs. Babba ar warru pee to irr pee-ſpeſta, bet pebz 8 nedelahm winna buhs pilnōs gaddōs un tad wehrminderia waldfchana irr brigās un winna tad irr ſwabbada!“

„Ja, ko toſ paſihds?! Jeklab ſopuhtahs, winna jau irr uſſauka.“

„Paleez meerā, Jeklab! Laj uſſauz Deewa wahrda! Lihdi ſahahm wehl gaſch zelſch. Wehl tanni beidsamā deenā preeſch ſahahm mehs to ſaulibu apturresim. Paſaujees uſ mumis, un paleezi kluffu! —

Swehideen pebz puſdeenaſ ſeemi iſſlattijahs it ka tur kahdis ſahku zelt dumpi. Zeemeſchi ſtaigaja pa puſkeem ween pa eelahm un aprunnajahs par ſcho leetu, ar beedamahm azzihm uſ Babbinas wehrminderia un bruhtganna mahjahm luhtodami. ſhee abbi laikam to jau bij no-mannijuſchi un ne-uſdrihkfjeahs neweens no mahjahm iſ-kustetees un ſtarp kahdihm rahditees jeb weens ohtru apme-ſtees. Bet winni dohmoja pee ſewis: „Laj winni duſmojahs, kas mumis par to laiſch; mehs ſawu mehrki panahksim un jums mulkeem jazeesch kluffu.

Ta ussaukschana ne no weena netikka apturreta, bet ka taks deenas lihds kahsahm gahja masumā, ta ta nepatikkhana zeemā auga leelumā.

Wehrminderis metta knipjus ween un aifgahja ar bruhrtganu pee mahjatja, to us falaufschana usluhgt, un wehrminderer seewa jau divi deenas preeksch tam gallu sahka pirklt un karraschus fazapt un wehrminderis, sveht-deenas drehbees apgehrbees, gahja apkahrt un usluhds us Babbinas kahsahm wissus raddus, klahus un tahlus, un laj winni arri, ta to weens freets Lutweeschu fakkams wahrs salihdsina, bij raddi no baltahs lehves treschā augumā; turklaht winsch wehl tohs zittus zeemeeschus usluhkoja or it lepnahm drohshahm azzihm it ka gribbetu fazziht: „Redseet, ko es esmu isdarrijis pret wissahm juhsu dußmahm un nepatikkhanahm!“

Zehkabs palikka arween behdigahks, jo ko gan schee sehni gribbeja waj warreja darricht, ta laj wezzajs firmajs Ruperts ar labbu prahrtu atkaptos no taks mißlahs pußkites?! —

Bet gudree sejni gan finnaja, ko gribbeja darricht; un pat apprezetee jaunee wihri bij fabedrojuschies ar winneem pret to wezzo schkelmi, ko jau ta neweens zilwels zeemā newarreja eeredseht, ta ween Babbinas wehrminderis, kas pats nebij dauids labbahks. Bet ko zeemeeschis bij nodohmajuschi darricht, to nesinnaja neweens zits, ta ween tee, kas sto leetu paßhi bij isdohmajuschi un apnehmuscheses isdarricht.

Bet pirms lassitajeem winnu nodohmu isteifschu, teem paprekschu wehl ja-eewehro divi leetas, proheteet, ta Ruperts, Babbinas bruhrgans, dshwoja weens pats labbi leelā mahjā; sawu kalponi winsch tadeht bij atlaidis, ta jauna seewa nahkschoht drihs mahjās. Weena mahjas piffe un weens gals stahweja us eelu, ohra piffe fehtā. Ta bij weena leeta. O htra bij schi: zeemam weens brangs mescha gabbals peederreja, kas weenā zeema piffē eesahkabs it tuwu pee paßha zeema, bet ne ka beess mesch, bet ta iszirtums jeb stigga. Proheteet, beidsamā pawaffari zeemeeschis bij likuschi iszirst wissus kruhnus no appakschas preeksch zelleem un fehtahm, un no scheem schaggareem wehl pa tubkstoch tschuppahm gulleja us weetas kur zirsti, tadeht ta semneeki tohs tik tad gribbeja west mahjās, kad nohtigakee lauku darbi buhs pabeigti. No taks weetas, kur tee schaggari gulleja, lihds zeemam bij kahdi tubkstoch sohki.

Tas paprekschu bij japeeminn, jo zittadi lassitaji ne-saprasstu taks leetas, kas us prekschu notikka, un kas wezzajam Rupertam sohbu sahpes padarrija.

Labbi finnads, ta wiina prezefchanahs ar skaito Babbina kaudihm nepatikkha un ta arri jaunee pujschi neturreja us winnu labbu prahrtu, — winsch no kahdas ner-rofchanas bihdamees, sawus lohga slehgus bij aisslehgjeis. Mehnefis spihdeja jo spohschi un ahrā bij gaifch ta deenā.

Wezzajs, ta jau fazzihts, sawu deeneftmeitu bij atlaidis un pat skohpu buhdams, kahdu zilweku par naudu peenemt, winsch sawas istabas pats bij isbersis. No schi gruhta darba nabags ta bij nokussis, ka schoreis agrahk gahja gulleht un ahtri, un zeeti qismigga.

Winsch nedfirdeja neko no ta, kas ap winna mahju notikka.

Lihds ta Ruperts sawus lohgsus bij aisslehgjeis, te kahdi 40 wihti sanahza no wissahm pusehm un dewahs taifni us iszirtumeem probjam. Ratrs sanehma tik dauids schaggaru,zik tik ween spahja nest un steidsahs us zeema atpaktal pee Ruperta mahjahn, kur tee tohs bes nefahda trohshchana, papreksch gor eelas pusses seenmalceem it tuwu klahf salikka.

Lassitajeem warrbukt taks dohmas prahrtā buhs eenahfuschas, ta schee zittu neko negriboht darricht ta Ruperta mahjai ugguni peclaist.

(Us preekschu veigums.)

Wissaukschana finnas.

Wihne tanni 22. (10.) Dezbr. tee pee taks darba wihru sapulzes wainigee, kas schobs mussinojuschi pret likkumeem tadhā leelā sapulze nahkt preeksch Austrijas landtaga, no waldibas tappa fanemti un apzeetinati.

Gattaro tanni 20. (8.) Dezbr. Dalmazijas dumpineekti atihdam, ta bes Montenegroeschu palihga Austriescchein neneeka nepadarrihs, turklaht arri no juhras zausr saldateem isslehgiti, suhtitus suhtiuschi pee Austrijas saldatu kommandanta, generala Auersperg un apfohljuschi, ta wissi Dalmazijas dumpineekti waldibai ihſā laikā padohses.

No Florenzes finno awises tanni 23. (11.) Dezbr., ta schinnis deenās Italijs kehnisch noturrefchoht familijs fa-eeschanu, kur tad nu wißehdigi norunnahs waj jaunam Genuäs herzogam buhs atwehleht Spanijas krohni peenemt, waj ne. Ir Spanijas suhtihts nemfchoht dallibu pee schahs saruninas.

No Madrides finao, ta, ja Italijs waldiba lihds nolikam nebuhs skaidras finnas par to laidusi: waj Genuäs herzogs peenems Spanijas krohni — kortes sapulze scho wairs nepeenemfchoht un mellefchoht zittu.

R. S.—z.

Naudas, tirgus,

	Ribgā tanni 13. Dezember 1869.	uspraff.	fehl.
5% walts-aisseneeschanas billetes ar winnest.	I. aisseen.	156	155 $\frac{1}{4}$
" "	II. aisseen.	153	150
5% waltsbankas-billetes	" " " " "	89 $\frac{1}{2}$	88
5% Wid. pfandbriefes, usfallamas	" " " " "	100	99 $\frac{3}{4}$
ne-usfall.		93	92 $\frac{1}{2}$
4 $\frac{1}{2}$ % Kurs. pfandbrief. usfallamas	" " " " "	99 $\frac{3}{4}$	99 $\frac{1}{2}$
5% ne-usfall.		94	93
Ribgā-Dinab. dselszella okijas us 125 rub.	" " " " "	122	121
5% Ribg.-Dinab. obligazijas us 125 rub.	" " " " "	105	104
5% Ribg.-Zelgaw.	" " " " "		

